

Christosophia.

11.

Kun totuudenetsijä mietiskelyjensä ja kokemustensa kautta on käsittänyt eron Jeesuksen ja Kristuksen välillä, käsittänyt, että Jeesus oli natsarealaisen profeetan henkilönimi ja että Kristus kuvasi Jeesuksessa ilmenevää jumalallista elämää, silloin hänelle alkaa uusi tutkimuskausi, jonka kestäessä hän pyrkii ja pääsee yhä selvempään ja varmempaan tietoon sekä Jeesuksesta että Kristuksesta. Olemme jo kosketelleet hänen yrityksiään ymmärtää Jeesus Natsarealaista elävänä inhimillisenä personallisuutena ja nähneet, että jälleensyntymisoppi yksin osaa tyydyttävästi ratkaista suuren profeetan psykologisen salaisuuden. Koska aikomuksemme on yhä edelleen seurata totuudenetsijää hänen tutkimuksissaan, tahdomme tässä huomauttaa, että hänen käsityksensä Jeesuksesta historiallisena henkilönä muuttuu ja tarkistuu sitä mukaa kuin hänen Kristus-käsitteensä kirkastuu ja laajenee.

Itse asiassa saatamme erottaa kaksi jaksoa totuudenetsijän Kristus-ymmärryksessä; toista voimme nimittää mystilliseksi eli yleisteosofiseksi, toista kristosofiseksi. Ollessaan mystillisellä eli yleisteosofisella kannalla Kristus-kysymyksessä totuudenetsijä sanoo itselleen: Jeesus on henkilö, Kristus on arvonimi (kts. Matt. ev. 1: 16). Kristus merkitsee »voideltu». Jeesuksen arvonimenä oli Kristus, sentähden että hän oli voideltu eli vihitty kuninkaaksi hengen maailmassa; nimi osoittaa, minkä korkean asteen hän sisäisessä kehityksessään oli saavuttanut. Mutta koska mikään ei synny tyhjästä, ei ihmisessäkään kehity semmoista, johon hänellä ei ole mahdollisuus eli siemen jo olemassa. Sentähden Kristus ei ole satunnainen arvonimi, vaan se on nimenä jollekin oleelliselle ominaisuudelle, joka piili Jeesuksen sielussa alusta saakka, samoin kuin sen täytyy olla kätkettynä kaikkien ihmisten sieluihin, niinkuin siemen on maahan kylvetty.

Kristus on iankaikkisen elämän siemen meidän sieluissamme. Kuinka tosi onkaan sana, että vain hänessä löydämme ikuisen elämän ja autuuden. Ellemme usko hyvään ja hyvän voimaan omassa itsessämme, mistä sitten pelastuksen löydämme?

Tätä ikihyvän itua ihmisessä nimitetään »mystilliseksi Kristukseksi» eli Kristus-prinsiipiksi, vanhemmassa teosofisessa kirjallisuudessa myös *buddhiksi* tai *aatmaa-buddhiksi*, ihmisen kuudenneksi prinssiipiksi.

Buddhi on »ymmärtämiskyky» eli intelligenssi korkeammassa merkityksessä, joka perustuu myötätuntoon. Teosofisessa kirjallisuudessa puhutaan sentähden »totuuden näkemyksestä» eli intuitionsionista, joka johtuu veljesrakkaudesta, ja sanotaan, että buddhi on tämä veljesrakkauden kyky, joka piilee ihmisen sielussa ja joka suurissa vihityissä on puhjennut täyteen kukkaansa. Koska rakkaus Paavalinkin mukaan on ainoa pysyväinen katoavaisten maailmassa, koska siinä piilee iankaikkinen elämä, on täten jumalallinen veljesrakkaus sama kuin mystillinen Kristus, ja näiden monenlaatuisten nimien käyttö toistensa veroisina ei näytä tuulesta temmatulta.

Näin puhuu itsekseen totuudenetsijä, mieli täynnä kiitollista riemua. Asiaan ei vaikuta, mitä tietä pitkin hän on tähän näkemykseen tullut. Toinen on kulkenut niin sanoaksemme yleisteosofista tietä; hän on ymmärtänyt kristinuskon, samalla kun hän ymmärsi toiset uskonnot, s. o. silloin kun hän yleensä ymmärsi, mitä uskonto ja mitä elämä on. Toinen on kulkenut kristillisteosofista tietä evankeliumein kautta; hän löysi Kristuksen, silloin kun hän otti Jeesuksen opettajakseen, ja samalla hän ymmärsi toisten uskontojen pyhät mestarit.

Mutta kauas ei vaella totuudenetsijä ihanassa näkemyksessään, ennenkuin hän tekee merkillisen havainnon niiden ihmisten suhteen, jotka ymmärtävät Kristusta samalla tavalla kuin hän.

He jakautuvat itsestään kahteen ryhmään. Kaikki kyllä ymmärtävät eron Jeesuksen ja Kristuksen välillä, mutta toiseen ryhmään kuuluvat ne, jotka eivät välitä mitään Jeesuksen opetuksista – jos niitä edes tyystin tuntevat, – toiseen ne, jotka Jeesusta Kristusta seuraavat.

Ovatko nyt nuo edelliset »suruttomia» maailman ihmisiä, jotka uskontoa pilkkaavat ja vihaavat? Eivät suinkaan. Päinvastoin hekin selittävät seuraavansa Kristusta. He uskovat veljesrakkauteen, tahtovat elää sen vaatimusten mukaan, ja luulevat niin tekevänsä.

Eivätkö sitä sitten tee? Tekevät epäilemättä, siinä määrin kun he veljesrakkautta ymmärtävät. He näet asettavat itsensä, oman järkensä ja omantuntonsa veljesrakkauden arvostelijoiksi ja mittapuiksi. On ikäänkuin he sanoisivat: »koska Kristus on kerran meissä, on myös meidän vallassamme määrätä, minkälainen Kristus on.» Itse he eivät sitä niin suuressa määrin tee, mutta toisiltaan he kysyvät neuvoa. Niinpä he sitten saattavat yhdessä päättää jossain vaikeassa tilanteessa esim., että »Kristus meissä tahtoo nyt, että autamme rukouksillamme ja teoillamme englantilaisia heidän sodassaan saksalaisia vastaan.» Ja he pitävät epäveljellisinä, ehkäpä Kristuksen vastustajina niitä, jotka eivät tuossa sodassa asetu englantilaisten puolelle.

Jos nyt totuuden etsijä itse kuuluu siihen ryhmään, joka seuraa Jeesusta, hämmästytyksen hän sanomattomasti. Hän ei lainkaan käsitä, että ihmiset itse määrittelevät, millainen Kristus eli veljesrakkaus on. Se on hänestä kuin jumalanpilkkaa. Jos siihen ilman muuta kykenisimme, mitä varten sitten ne ihmiset, joissa Kristus on eläväksi tullut, opettaisivat ja neuvoisivat meitä? Turha heidän työnsä olisi, sillä itsehän me joka tapauksessa paremmin tietäisimme? Sillä vain eksytämme itseämme ja toisia. Kristusnimi omistetaan ennenkaikkea Jeesus Natsarealaiselle. Uskomme, että Jeesus Natsarealainen toteutti elämässään mystillistä Kristus-prinsiippiä eli veljesrakkautta, ja jos omien aatteittemme ja tekojemme yhteydessä käytämme Kristus-nimeä, pitäisi niiden edes olla sopusoinnussa Jeesus Natsarealaisen Kristus-elämän kanssa. Mutta kuinka esim. saatamme puhua sodasta samassa hengenvedossa kuin Kristuksesta?

Näistä luonnollisista johtopäätöksistään totuuden etsijä joutuu niin ymmälle, ettei hän enää tiedä miten olla, kuin elää. Olisiko hän itse Jeesuksen seuraajana väärässä? Eikö hän olisikaan oikein ymmärtänyt Jeesuksen rakkauden käskyjä?

Siihen saakka hänelle oli ollut yhdentekevää, kuka Jeesus Natsarealainen oli, koska hän oli elänyt ja mikä hänen historiansa oli ollut. Niin, vaikka Jeesusta ei olisi koskaan ollutkaan – kuten muutamat väittivät, – oli kuitenkin pelastuksen tie selvä, sillä se lepäsi Kristuksessa. Mystillinen Kristus oli todellisuus, sen hän oli kokenut. Hänessä ihmisenä löytyi »prinsiippi», joka uhkui hyvyttä ja veljesrakkautta. Jos Jeesus oli taru, ei totuuden etsijä silti voinut kieltää Kristusta itsessään. Siis Kristus oli riippumaton Jeesus Natsarealaisesta.

Mutta nyt hän epäili tuota vanhaa näkökantaansa. Hänen havaintonsa ihmisten, toisten totuudenetsijäin ja Kristus-uskojain suhteen olivat avanneet hänen silmänsä. Hän havaitsi, että ihmiset itsestään eivät ymmärtäneet rakkautta yhtä syvällisesti kuin Jeesus Natsarealainen. Vieläpä hän havaitsi, ettei toisten uskontojen profeetoillakaan ollut yhtä kirkkaita käsityksiä ihmiskunnan veljeydestä kuin Jeesus Natsarealaisella. Juutalaisten Mooses rukoili kansalleen sotaonnea, islamin Muhammed kävi itse sotaa, hindulaisten Krishna kehoitti oppilastaan Ardshunaa huolehti taistelemaan omia sukulaisiaan vastaan j. n. e. Buddha oli ehkä ainoa, joka nimenomaan kielsi väkivallan ja verenvuodatuksen.

Ehkä siis olikin ajattelematon pitää Jeesusta vain yhtenä mestarina toisten rinnalla, ehkä vieläkin ajattelemattomampaa pitää koko kysymystä hänen historiallisuudestaan yhdentekevänä. Ehkä päinvastoin Jeesus Natsarealainen oli aivan erikoinen Kristus-elämän esilletuoja, ehkä hän vallan uudella tavalla edusti mystillistä Kristusta, – niin, ehkä hän ennenkuulumattoman kirkkaasti valaisi koko Kristus-käsitettä!

Näillä ajatuksillaan ja epäilyksillään totuuden etsijä lähestyi toista jaksoa Kristus-ymmärryksessään. Yleisteosofisesta Kristus-käsityksestä hän nyt siirtyi kristosofiseen.

Ja minkälaiseksi muodostui nyt hänen uusi kristosofinen käsityksensä Kristuksesta? Aatteesta, ominaisuudesta eli prinsiipistä se muuttui eläväksi, itseolevaiseksi todellisuudeksi.

Hän näki veljiensä erehdyksen. He väittivät: tämmöinen on mystillinen Kristus, ja määrittivät sitä parhaimman käsityksensä, mutta myös omien mielihalujensa mukaan.

Se ei ollut oikein eikä se ollut totta.

Hän oli henkisessä uudestisyntymisessään kokenut, että evankeliumein opetus Kristuksesta oli tosi. Mitä Jeesus sanoillaan ja opetuksillaan ilmaisi Kristuksesta, sen hän oli huomannut todeksi. Mutta Jeesus ei neuvonut meitä itse määrittelemään Kristusta. Hän päinvastoin selvin sanoin toi ilmi, millainen Kristus oli, miten sen ihmisen tuli olla ja elää, jossa mystillinen Kristus heräsi toimintaan. Ja aina hän teroitti: minä en puhu itsestäni; puhun sitä, mitä Isä tahtoo minun puhuvan, ja jos seuraatte minun käskyjäni, tulette itse kokemaan sanojeni totuuden. Jeesuksen kanta oli jyrkästi toinen kuin noiden erehtyneiden Kristus-uskojain.

Puhuivatko he siis eri asioista? Puhuivat arvatenkin.

Kun nyt kristosofinen totuudenetsijä ajatteli tarkemmin omaa uudestisyntymiskokemustaan, havaitsi hän piirteen, johon ei ensin ollut kiinnittänyt huomiotaan.

Se mystillinen Kristus, jota hän koki, ei ollut mikään »ominaisuus» hänessä itsessään. Ei sitä voinut pintapuolisesti nimittää »prinsiipiksi», ei »buddhiksi» eikä muuksi. Se oli jumalallista elämää, jonka edessä hän nöyrytyi ja polvistui. Se oli pyhää jumalallista henkeä, joka ei suinkaan saanut alkuansa hänestä itsestään, vaan joka häneen tuli ja tulvehti. Mistä se tulvi häneen? Hengen avaruuksista. »Minun Herrani ja Jumalani», kuiskasi hänen sielunsa, sillä se tunsu Suurta Läsnaöloa. Se tiesi ja tunsu, että Jumala, maailmoiden ja avaruuksien Jumala, oli kääntänyt kasvonsa sen puoleen. Hän, pieni totuuden etsijä, oli kokenut taivaallisen Isän läheisyyttä, ja se mystillinen Kristus, joka hänelle tuota kokemusta välitti, se oli Isän Jumalan Poika hänessä, ja Poika ilmoitti itse hänelle, millainen hän, Poika, oli.

Hän oli se Kristus, josta evankeliumit puhuivat, se Kristus, josta Jeesus Natsarealainen opetti.

Mikä se siis oli?

Ei se ollut ainoastaan inhimillinen mysterio. Se oli ennen kaikkea kosmillinen todellisuus. Mystillinen Kristus häipyi kosmilliseen, niin, mitä mystillinen Kristus olisi ollutkaan ilman kosmillista?

Niinhän Johanneksen evankeliumissa sanottiinkin: »Ja Sana tuli lihaksi ja asui meissä, ja me katselimme hänen kirkkauttaan, kirkkautta sellaista kuin ainosyntyisellä Pojalla on Isästä, – täynnä armoa ja totuutta.»

Kosmillinen Kristus on Sana eli Logos, ja mystillinen Kristus on Logos ihmisessä.

»Alussa oli Sana, ja Sana oli Jumalan tykönä, ja Sana oli Jumala. Hän oli alussa Jumalan tykönä. Kaikki on saanut syntynsä hänen kauttaan, ja ilman häntä ei ole syntynyt mitään, mikä on syntynyt.»

Kosmillinen Kristus on itse-elävä, mahtava todellisuus. Emme me kykene määrittelemään, minkälainen hän on. Hän joko ilmoittaa itsensä meille tai on ilmoittamatta. Jos hän ilmoittais meille, me tiedämme. Jollei – täytyy meidän kysyä niiltä, jotka tietävät. Ja ken silloin paremmin osaa vastata kuin Jeesus Natsarealainen?

Sillä kuten evankeliumi sanoo: »Tämä totinen valo, joka valistaa jokaisen ihmisen, oli tulossa maailmaan. Maailmassa hän oli, ja maailma on hänen kauttaan saanut syntynsä, ja maailma ei häntä tuntenut. Hän tuli omaansa, ja hänen omansa eivät ottaneet häntä vastaan. Mutta kaikille, jotka ottivat hänet vastaan, hän antoi vallan tulla Jumalan pojiksi, niille, jotka uskovat hänen nimeensä. Ja ne eivät ole syntyneet verestä eikä lihan tahdosta eikä miehen tahdosta, vaan ovat Jumalasta syntyneet.»

Sillä »ei kukaan ole Jumalaa milloinkaan nähnyt; ainosyntyinen Poika, joka on Isän helmassa, on hänet ilmoittanut.»

Nuo sanat koskevat Jeesus Natsarealaista ja ne koskevat jokaista totuudenetsijää.

Muistellessaan uudestisyntymistään ja älytessään sen kosmillisen kantavuuden kristosofinen totuuden etsijämme rauhoittui. Epäilykset poistuivat hänen mielestään. Hän näki selvästi, että ne, jotka eivät Kristukselta itseltään etsineet tietoa Kristuksesta, he eivät Kristusta löytäneet. Oli heidän viisautensa kuinka suuri tahansa, Logosta he eivät tunteneet. Heidän aateskelunsa mystillisestä Kristuksesta raukesi tyhjiin, kun ei se perustunut kosmillisen Kristuksen kallioon.

Nyt ei enää ollut yhdentekevä kristosofille, oliko Jeesus ollut olemassa vai ei. Jeesus oli opastanut hänet Kristuksen tuntemiseen, siis Jeesus Kristus oli ollut olemassa elävänä ihmisenä.

Ei liioin ollut yhdentekevä, kuka hän oli ollut ja koska hän oli elänyt, sillä näistä asioista täytyi olla varmuutta, muuten oli helppo sekoittaa hänet johonkin toiseen personallisuuteen.

Niinhän oli jo tapahtunutkin. Olihan Kristustuntijoita, jotka väittivät Jeesuksen eläneen sata vuotta ennen Kristusta.

Tästä seikasta oli välttämättä päästävä selvyyteen, ja sentähden kristosofi asetti itselleen vastattavaksi kysymyksen:

Koska eli Jeesus natsarealainen?

Pekka Ervast.

(Ruusu-Risti 1923 Toukokuu N:o 5, s. 169-176)